

DRAMA I AKCIJA SE NASTAVLJAJU

1. Nakon stišavanja oluje, Isus se uputio prema nežidovskom dijelu Izraela. Ne znam je li ovo prvi put da Isus ima namjeru propovijedati nežidovima Radosnu vijest... možda jest. Kako god bilo, kada su stigli na obalu gerasanskog kraja, sigurno nisu očekivali da će se sljedeće dogoditi. Drugim riječima, drama i akcija nastavljaju se odmah nakon oluje.

1.1. **(Luka 8,26-27)** Otploviše u gerasanski kraj koji je nasuprot Galileji. Dok je Isus izlazio na kopno, dođe mu iz grada neki čovjek koji bijaše opsjednut zlim duhovima.

1.2. Prvo ćemo malo ponoviti povijest. Autori Evandjelja zvali su to područje gerasanskim krajem. A zašto gerasanski kraj? Vrlo vjerojatno zbog grada koji je bio smješten na tom području – grada zvanog Gerasa.

1.3. Gerasa je bio jedan od gradova koji su pripadali pokrajini Dekapolis, a Dekapolis je bio zajednički naziv za skupinu gradova na istočnoj granici Rimskog Carstva u Judeji i Siriji. Nisu predstavljali formalni savez niti političko-administrativnu jedinicu, ali su imali zajedničku kulturu, položaj i politički status. Dakle, gradovi Dekapolisa predstavljali su središte grčko-rimske kulture.

1.4. U redu, vratimo se događaju. Kao što sam rekao na početku, vjerujem da je Isus imao namjeru propovijedati Radosnu vijest nežidovima, tj. Grcima i Rimljanima. Ali ga u toj namjeri zaustavlja čovjek opsjednut zlim duhovima.

1.5. U Mateju se spominju dvojica koji su išli u susret Isusu¹. Zašto ostala dva sinoptička Evandjelja ne spominju drugog opsjednuto? Pretpostavljam zato što je fokus bio na onome glasnijem. I pod „glasnijem“ mislim na to da je taj čovjek bio intenzivnije opsjednut zlim duhovima nego onaj drugi pored njega – vjerojatno ga je zasjenio svojom predstavom koju je izveo pred Isusom.

¹ Matej 8,28

1.6. U sva tri Evanđelja vidimo različite opise opsjednutih, ali kao i prije, tako i sada, ona nam zajednički detaljnije prikazuju stanje onih s kojima Isus trenutno ima posla. Pišu nam da opsjednuti dulje vremena nije bio doma, da se nije odijevao – znači bio je gol.

1.7. Pišu da je spavao u grobovima, da je bio toliko bijesan i nepredvidiv u svojim postupcima da su ga stanovnici odlučili staviti u lance kako ne bi ozlijedio druge, a ni sebe samoga. Pišu da stanovnici nisu uspijevali u tom pothvatu – on bi uspio strgati lance, toliko je bio snažan u svojoj ludosti koja ga je gonila.

1.8. Pišu da je po cijele noći i dane vikao po brdima i grobovima te udarao sam sebe kamenjem. Pišu i da su obojica bila toliko bijesna da se nitko nije usudio prolaziti tim putem².

1.9. Katastrofa. Ježim se pri samoj pomisli da se takvo što događa nekome. Tuga me obuzima kada pomislim da netko baš tako jako pati – „udara sam sebe kamenjem“. Tragedija, ništa drugo.

1.10. Ono što možemo zaključiti dok čitamo tekst je — da su se autori jako potrudili opisati stanje opsjednutih. Pretpostavljam da je jedan od razloga taj da nam žele dati do znanja koliko je ovaj događaj bio važan njima, koliko će biti važan stanovnicima toga kraja i koliko ga ozbiljno i mi čitatelji moramo shvatiti. Opis stanja tih jadnih ljudi zastrašujući je, i sve što će se dalje dogoditi zasigurno je uzdrmalo najdublje postojanje Isusovih učenika, ali i drugih koji su svjedočili tom događaju.

BEZDAN

2. U redu, idemo dalje.

2.1. **(Luka 8,28)** *Kako opazi Isusa, zagalami, baci se pred njim te glasno viknu: 'Što hoćeš od mene, Isuse, Sine Svevišnjega Boga? Molim te, ne muči me!'*

2.2. Ovdje vidimo da je demon vikao na sav glas tko je Isus. Znači, pred svima nazočnima demon priznaje da je Isus Sin Božji i da on ima autoritet činiti s njim što ga je volja. Drugim riječima, demon se boji Isusa.

2.3. Nadalje, narodi koji su u ono vrijeme živjeli s opsjednutim ljudima znali su da se opsjednuti ne daju urazumiti, znali su da su nepredvidivi u svojim postupcima, i to je izazivalo veliki strah u njima – jer zlo koje je stajalo iza toga bilo je preveliko i snažno. Običan čovjek to nije mogao kontrolirati – oni su to znali i vjerovali u tu istinu. I ljudi s takvim vjerovanjem sada po prvi put u svom životu vide suprotno, a to je da se sile zla (demoni) boje čovjeka.

2.4. Vratimo se na događaj. Reakcija demona: „*Molim te, ne muči me!*“ dolazi nakon što je Isus zapovjedio demonu da napusti opsjednutog čovjeka. Pitanje se nameće: gdje je točno Isus htio poslati demona da bude mučen? U 31. stihu piše: „Zamolili su Isusa da im ne zapovjedi da idu u bezdan.“

2.5. Idemo polako. Kada čujemo riječ pakao, većinom zamišljamo mjesto gdje Bog vječno muči demone, a na kraju (na Sudnji Dan) i čovjeka koji bude osuđen na propast.

² Marko 5,2–5; Matej 8,28

2.6. Osobno ne vjerujem da Biblija poučava crkvenu doktrinu o vječnom paklu, ali neću se baviti tom temom u ovoj propovijedi – to bi trajalo predugo, a i zato što vjerujem da autori Biblije u ovom slučaju nisu mislili na pakao-pakao, nego na *bezdan*.

2.7. Riječ *bezdan* koristi se, na primjer, u Otkrivenju 9,1: „I peti anđeo zatrubi. Tad opazih zvijezdu koja je s neba pala na zemlju. Bi joj dana ključ od zjala – bezdana.“ I u Otkrivenju 20,1: „Zatim vidjeh anđela gdje silazi s neba. Držao je u svojoj ruci ključ od bezdana i teške verige.“

2.8. I u Luki i u Otkrivenju koristi se grčka riječ *abyssou*, što najčešće znači „bezdan“ – ovisno o kontekstu.

GLUMIMO DETEKTIVE

3. Ono što ja osobno vjerujem jest da ne smijemo zaboraviti tko je napisao Bibliju. Nisu je napisali crkveni oci, nego Židovi, a njihovo tumačenje bezdana otprilike glasi: to je dom mrtvih i zlih demona, to je rupa bez dna.

3.1. Zašto vjerujem da se u Luki govori o bezdanu, a ne o paklu? Osobno vjerujem da, kada tumačimo Bibliju, trebamo razmišljati poput duhovnih detektiva. Što to znači? To znači da trebamo pažljivo promatrati sve tragove koje nam Pismo ostavlja – kontekst, riječi, okolnosti, simbole – i ne donositi brzoplete zaključke. Kao što detektiv ne sudi prema prvom dojmu, tako ni mi ne smijemo tumačiti tekst prema onome što nam se na prvi pogled čini logičnim, već moramo dublje zaroniti u smisao onoga što je zapisano.

3.2. Detektiv, dok pokušava pronaći počinitelja zločina, neprestano nastoji ući u njegov način razmišljanja. Što bolje razumije kako kriminalac misli, to mu je lakše predvidjeti njegove poteze – i, naposljetku, uhvatiti ga.

3.3. Na sličan način i mi, kada proučavamo Bibliju, trebamo pokušati ući u um autora. Pitati se: u kakvoj je kulturi živio? U kojem vremenu je djelovao? Koji su svjetonazori i okolnosti oblikovali njegov pogled na svijet?

3.4. Kada tako „glumimo detektive“, počinjemo dublje razumijevati autora, a time i ideje koje stoje iza njegovih riječi. Znam – to nije lak zadatak. Ali vjerujte mi, vrijedi truda.

3.5. Jer razumjeti biblijske ideje znači pronaći mir u najdubljim slojevima svoga bića. Te su ideje poput komadića slagalice: kad svaku stavimo na pravo mjesto, pred nama se počinje otkrivati cjelovita slika Božjeg plana – plana koji Bog ostvaruje u stvarnosti u kojoj živimo.

3.6. S druge strane, trebamo uvijek biti spremni sami sebi priznati da smo skloni pogreškama, ali to je dobro – to nije ništa loše. Naprotiv, to će nas motivirati da se preispitujemo i da tražimo istinu još revnije, ali i da preispitujemo autoritet koji slušamo stoljećima kroz crkvenu tradiciju. Ono što je važno na kraju jest ovo: jedino što možemo jest dati sve od sebe da stvarno shvatimo tekst, a zatim to predati svijetu – to je sve što možemo.

JOŠ SMO U IDEJI KOJA PROIZLAZI IZ RIJEČI „BEZDAN“

4. Sada ću pokušati dati sve od sebe da vam objasnim zašto vjerujem da se ovdje radi o bezdanu. Naime, kada skupim sve potrebne informacije, vjerujem da je „zvijezda“ iz 9. poglavlja Knjige

Otkrivenja – sotona. To nam potvrđuje Isusova izjava u Luki 10,18: „On im odvrati: Gledao sam sotonu gdje pada kao munja s neba!“

4.1. Autori Biblije dali su nam kroz svoja pisma do znanja da je sotona, do trenutka kada se Isus pojavio na sceni, imao potpunu vlast nad zemljom³. No, njegova je vlast znatno smanjena Isusovim dolaskom, a jedan od dokaza da je to tako jest upravo taj da Isus sada ima autoritet poslati demonske sile u bezdan. Ali u Božjem planu sotona će ponovno dobiti ključeve bezdana, i iz njega će svi demoni – koji su dotad bili zaključani tamo – izaći i zavesti svijet da krene u rat protiv Božjeg naroda.

4.2. Drugim riječima, Isus je tjerao demone u bezdan – smanjivao je moć sotone – znajući da će jednog dana, prije nego što uspostavi Tisućugodišnje kraljevstvo, sotona ponovno dobiti ključ na kratko kako bi pustio svoju vojsku iz bezdana u želji da uništi Božji plan⁴. Ali tada će se dogoditi nevjerojatan, dramatičan preokret, gdje će Isus pobijediti sotonu i njegovu vojsku u namjeri da uspostavi Tisućugodišnje kraljevstvo (kraljevstvo Božje⁵) na zemlji, gdje će vladati pravedno zajedno sa svojim izraelskim narodom koji će napokon postati najpravednije društvo koje je ikada postojalo na kugli zemaljskoj⁶.

4.3. Nadam se da vam nisam previše zakomplicirao život. Moja želja bila je da razumijete zašto vjerujem da autori ne govore o „paklu-paklu“, nego o bezdanu, i koja je svrha samog bezdana bila – i još uvijek jest – u Božjem planu.

— Bezdan je, na kraju, mjesto gdje Bog drži one koji čekaju da odigraju još jednu utakmicu prije nego ih zauvijek pošalje u svlačionicu (gdje će biti uništeni i prestat će postojati) – sportskim rječnikom rečeno. —

4.4. Još mi je nešto zanimljivo, i želim to podijeliti s vama. U Mateju 8,29 demoni govore: „*Jesi li došao ovamo da nas mučiš prije vremena?*“ Kao da su znali da sada još nije vrijeme kada će Isus uspostaviti Božje kraljevstvo na zemlji. Ispada kao da žele uvjeriti Isusa da još uvijek nije došao kraj njihovoj dominantnoj vladavini na zemlji.

4.5. Naravno, Isusa ne zanima što oni imaju za reći, i to vidimo po daljnjem tekstu. Ali ono što možemo izvući kao ideju jest da su oni, isto kao i njihov vođa – sotona – nevjerojatno opasni i mudri kada treba istinu izvrnuti u svoju korist.

JA SAM MALI BOG

5. U redu, idemo dalje.

5.1. (Luka 8,30) **Isus ga upita: 'Kako se zoveš? 'Legija', odgovori on, jer mnogi zli duhovi bijahu ušli u njega.**

5.2. Pitam se, je li ovo prvi put da Isus pita demona kako se zove? Ne znam, ali znam da u Luki 4,33 nije pitao demona kako se zove.

³ Detaljan opis „sotona je imao vlast nad svime“, možete pročitati u propovijedi br. 20, §§ 2.-2.8.

⁴ Otkrivenje 9,1

⁵ Kratak opis Tisućugodišnjeg kraljevstva Božjeg koje će biti na zemlji imate u Otkrivenju 20,4-6

⁶ Otkrivenje 20,1-3

5.3. Ono što znam jest da je crkva kroz povijest napravila veliku famu od ovog teksta. U smislu: ako svećenik uspije nagovoriti demona da mu kaže ime, onda u ime Kristovo, govoreći demonovo ime, svećenik uspijeva otjerati demona iz čovjeka. Ne znam što bih rekao u vezi toga, pogotovo jer sam se nagledao na *YouTubeu* svakakvih bizarnih i pomalo, meni osobno, smiješnih videozapisa u kojima poznati samoprovani Božji ljudi u Isusovo ime čine čudesna iscjeljenja, gdje se ljudi tresu, bacaju po podu, viču nepovezane riječi, a svi oko njih vrište u euforiji dok ogroman glazbeni zbor kliče: „Aleluja, aleluja! Slava Bogu na nebesima!“

5.4. Ono što želim reći jest ovo: Biblija nas uči da samo Bog može odlučiti kome će dati autoritet da istjera demona iz drugog ljudskog bića. I ako je Bog kroz povijest dao takav autoritet svećenicima ili običnim ljudima – neka je, to je njegovo pravo. Usput rečeno, ne vjerujem da su morali nagovarati demona da kaže svoje ime, nego bi jednostavno rekli: „*Izlazi iz ovog čovjeka!*“, i to bi se dogodilo. Ali uzeti sebi za pravo – samo zato što si sam sebe uvjerio, kao crkva, da imaš autoritet u ime Krista istjerati demona iz drugog ljudskog bića – po meni je bahato, narcisoidno, arogantno i, na kraju, opasno. Drugim riječima, oni su vjerovali i danas još vjeruju u ovo: „Ja sam mali bog.“

5.5. Kao što sam naveo iznad, Isus nije uvijek pitao demona za ime prije nego bi mu rekao: „*Izlazi iz ove žene*“ ili „*Izlazi iz ovog muškarca!*“ Zbog toga vjerujem da je Isus imao drugi razlog zašto pita ime demona – a razlog je bezdan. A zašto bezdan? Zato da svima nazočnima slikovito (vizualno) dokaže kakav autoritet ima kao Sin Božji.

VIZUALNA DEMONSTRACIJA BEZDANA

6. Idemo s tekstem.

6.1. **(Luka 8,31–33)** Zamolili su Isusa da im ne zapovjedi da idu u pakao (bezdan). A tu je na gori paslo veliko krdo svinja. Tada zli duhovi zamoliše Isusa da im dopusti da uđu u svinje. I dopusti im. Zli duhovi iziđoše iz onog čovjeka, uđoše u svinje te krdo jurnu niz obronak u jezero i utopi se.

6.2. „Zamolili su Isusa da ih ne pošalje u bezdan, i Isus im je dopustio da idu u svinje?“ Zar je ovo čin milosti našeg Gospodina prema demonima? Naravno da nije! To bi stvarno bio apsurd.

6.3. Što se dogodilo nakon što su demoni otišli u svinje? U 33. stihu piše: „Zli duhovi iziđoše iz onog čovjeka, uđoše u svinje te krdo jurnu niz obronak u jezero i utopi se.“ Znači, imamo krdo svinja koje se utopilo, što znači da su se i demoni zajedno s njima utopili.

6.4. Imamo more koje je po svojoj prirodi veliko i duboko, što znači da su oni koji su promatrali ovaj događaj svjedočili kako svinje nestaju u tamnim dubinama mora koje su tadašnjem čovjeku bile nepoznate – i po pitanju dubine i po pitanju kraja⁷. Podsjetimo se: Židovi su vjerovali da je bezdan dom mrtvih i zlih demona, rupa bez dna. Zar nije ovaj događaj savršena vizualna demonstracija od strane Isusa kako će otprilike izgledati događaj kada na Sudnji dan Isus svima koji mu ne pripadaju kaže: „*Idite u bezdan*“, gdje će ih tama bez kraja progutati u nepostojanje?

6.5. I to je ono što je Isus htio istaknuti ovdje: „*Svi oni koji ne budu slušali moje učenje, jednog dana, kada postanem kralj, završit će baš kao i ovi demoni – bit će uništeni, obavijeni tamom koja nema kraja (bezdan).*“ Drugim riječima, Isus govori: „*Ja imam autoritet – dan meni od Boga Oca – da*

⁷ Današnji čovjek, opremljen suvremenom tehnologijom, uspijeva dokazati dubinu i tamu morskog dna.

odlučim one neposlušne istini baciti u bezdan, to jest uništiti ih. A oni koji budu slušali moje učenje, oni koji su upisani u Knjigu života, vladat će sa mnom i prebivati u kraljevstvu Božjem⁸.“

BUDIMO LUDI ISPRED SVIJETA

7. Idemo polako prema kraju. U Marku 5,13 piše da je bilo otprilike dvije tisuće svinja koje su se utopile u moru. Ima, i bilo ih je kroz povijest, (akademika, profesora, ateista, običnih ljudi...) koji su se ismijavali, i danas se ismijavaju na račun naše vjere kada čitaju ovaj odlomak. Naravno, cilj im je osramotiti nas, prikazati nas ludima. I ako ne znamo povijest, ako ne znamo pozadinu događaja, ako ne znamo što je autor htio prenijeti svijetu ovom istinom – onda i ispadamo ljudi pred svijetom.

7.1. Nemojte me krivo shvatiti – mi ćemo uvijek ispasti ljudi pred nevjernim svijetom, koliko god mi zvučali, ajmo reći, „Božje mudri“ pred njima. Moja želja je da mi, koji se zovemo Isusovim učenicima, sami za sebe znamo – zašto ovaj događaj? Tako da, kada nas pitaju, ne gledamo ih zbunjeno u neznanju jer ni sami ne znamo – zašto ovaj događaj? Postoji velika razlika između „lud u očima svijeta“ (ne znam zašto vjerujem) i „lud u očima svijeta“ (znam zašto vjerujem i sada ću ti objasniti).

7.2. U redu, malo sam se zanio, ali tako to mora biti, ja vjerujem. Ono što želim reći jest ovo: u ono vrijeme nije bilo neuobičajeno vidjeti kako pastir čuva krdo svinja. Današnji svijet ne čuva niti uzgaja svinje za jelo – mi uzgajamo pekare... malo sam sarkastičan, oprostite mi... evo, idem polako prema poanti. Ovdje se ne radi o svinji kao svinji – bilo koja životinja mogla je biti tamo i završila bi na isti način, utopila bi se.

7.3. Znači, svinja nije fokus. Radije, ovdje se radi o riječi: mnoštvo, tisuće. Vjerujem da je Isus htio vizualno prikazati koliku dominaciju su demoni imali nad ljudima do njegova dolaska na svijet. Pazite, ako ih je bilo tisuće na jednoj lokaciji, koliko ih je onda bilo po cijelom svijetu?

— A poanta je ovo: mnoštvo, tisuće, milijuni demona mogli su stajati sada ispred Isusa, i to njega ne bi brinulo ni najmanje. On je budući Kralj, i oni njega moraju slušati – i to je dokazao pred svima. Svih dvije tisuće otišle su u bezdan. —

7.4. Zato, bez obzira na svijet i što on misli o nama, mi moramo stajati čvrsto u uvjerenju da je Isus vladar bezdana i pakla, i da mi tamo nećemo ići – slobodno budimo ljudi pred svijetom s tim uvjerenjem. Jer, nažalost, oni koji nam se sada rugaju, isto će kao i demoni moliti Isusa da ih ne pošalje u bezdan.

7.5. Ali, milostivi Isus koji je krotka srca, Isus kojeg poznajemo kroz Evanđelja, jest ujedno i Pravednik Božji, koji će po svom drugom dolasku reći takvima: „*Idite u bezdan, idite u pakao, jer ja vas ne poznajem, vi niste moji!*“

BIBLIJA JE KAO LAV

8. Idemo polako prema kraju događaja. Pastiri, kada su vidjeli sve to, pobjegli su u grad i obavijestili sve. Narod je došao da vidi svojim očima. Kada su stigli na mjesto događaja, oni koji su prije vikali, sami sebe tukli kamenjem, koje su mještani vezali lancima da ne ozlijede sebe ni druge, koji su hodali goli po grobovima – sada pred njihovim očima sjede obučeni. Govore normalno, ponašaju se

⁸ Otkrivenje 20,11-15

normalno. I to je za mještane bio ogroman šok: „*Kako je to moguće? Tko je to učinio? Ti, čovječe, jesi li to učinio? Mi ne možemo vjerovati da se sile nebeske pokoravaju jednom čovjeku!*“

8.1. Vjerujem da je taj događaj bio previše za njih, nisu mogli sve to odjednom razumjeti i prihvatiti. U zbunjenosti, koja je bila mješavina čuđenja i straha duboko u njihovom biću, rekli su Isusu u Luki 8,37: „*Molimo te, otiđi iz našeg kraja, napusti ga.*“

8.2. Vjerujem da moje tumačenje teksta dokazuju stihovi koje imamo u Marku 5,17: „*Počese moliti Isusa...*“ Znači, nisu mu zapovijedali, nisu se derali na njega, nisu ga fizički htjeli potjerati iz svoga kraja – oni su ga molili da ode. Drugim riječima, ne vjerujem da je to bio čin nevjere, već čin motiviran strahom, čuđenjem i zbunjenošću.

8.3. Dobro, nastavimo.

8.4. **(Luka 8,38–39)** Čovjek iz kojeg bijahu izišli zli duhovi molio je Isusa da ga smije pratiti. Ali on ga otpusti govoreći: 'Vrati se kući svojoj i pripovijedaj sve što ti Bog učini.' On ode i razglasi po svemu gradu sve što mu bijaše učinio Isus.

8.5. Vidimo nevjerovatnu ljubav i privrženost koju pokazuje čovjek – koji je bio opsjednut – prema Isusu. Ta se tema ponavlja kroz sva Evanđelja. Ljudi koji su bili opsjednuti, kada ih je Isus oslobodio od tog iscrpljujućeg ropstva, njihova prva reakcija bila je velika ljubav i zahvalnost prema Isusu. I to su pokazivali djelima: „*Želim te pratiti, želim biti u tvojoj blizini.*“

8.6. Kao što sam rekao na početku, vjerujem da je Isusova namjera bila propovijedati Radosnu vijest u gerasanskom kraju. Ali nakon ovog događaja i nakon što su ga zamolili da ode, znao je da je to dovoljno – dovoljno da se vijest o njemu proširi. Oni koji budu zainteresirani, doći će i pitati prava pitanja. Zato mu i govori: „*Idi kući svojoj i svima reci što je Bog učinio za tebe.*“

8.7. U tekstu dalje piše da je to i učinio. Moje pitanje glasi: kako su autori Biblije znali – i zapisali u svojim izvještajima – da je on otišao i govorio svima što mu je Isus učinio? Zašto to pitam? Zato što znamo iz daljnjeg teksta da su se Isus i učenici odmah nakon događaja vratili u brodice i otišli dalje.

8.8. Jedini logičan odgovor koji mogu sam sebi dati jest ovaj: sigurno je postojalo vrijeme kada su ljudi iz gerasanskog kraja dolazili na mjesta gdje su bili apostoli i ostali Isusovi učenici te im ispričali razlog zašto su došli da ih vide.

8.9. Drugim riječima, zbog svjedočanstva onih koji su bili opsjednuti, neki iz gerasanskog kraja odlučili su ići vidjeti tko je taj Isus. I na kraju su učenici imali priliku podijeliti s njima Radosnu vijest.

8.10. S tim rečeno, vjerujem da su se tu ispunile riječi našeg Učitelja iz Mateja 7,7–8: „*Molite, i dat će vam se! Tražite, i naći ćete!*“ Neki iz gerasanskog kraja tražili su, kucali su – i pronašli su!

8.11. Još jedno pitanje prije kraja: postoje li danas opsjednuti ljudi? Jako sam oprezan i skeptičan glede te teme, ali ne mogu zanijekati iskustvo koje mi se dogodilo u bolnici prije nekoliko godina⁹. Jesu li ti ljudi bili opsjednuti? Ne znam. Ali bio je to vrlo čudan i zastrašujući događaj koji nikada, dok sam živ, neću zaboraviti.

⁹ Moje osobno iskustvo se nalaz i u propovijedi br. 24, §5.2.

8.12. Ono što mene više plaši jest realnost u kojoj živimo. Kako objasniti da su ljudi u tako kratkom vremenu skrenuli s uma u vezi s mnogim stvarima koje bi nam, čak i prije deset godina, bile nepojmljive za pomisliti – a kamoli vidjeti da se događaju pred našim očima? Ne znam, možda se vrata bezdana polako ponovno otvaraju, možda vlast sotone i njegove vojske ponovno jača... možda je kraj blizu.

8.13. Kako god bilo, ono što mi moramo u najdubljem postojanju vjerovati jest ovo: Isus je Alfa i Omega – i za tu se istinu držimo čvrsto. Kada budemo zbunjeni i u strahu zbog okolnosti koje se događaju nama i oko nas, ponavljajmo sami sebi: „*Ja pripadam Isusu Kristu, i na dan uskrsnuća on će meni reći: 'Ja te poznajem, ti si moj!'*”

8.14. Za kraj, jedan učitelj je rekao da je Biblija kao lav. Kada lava pustite na slobodu, trebate li ga braniti ili štititi? Ne, ne trebate – ta on je lav, on to zna sam činiti. Tako i Biblija: mi Bibliju ne trebamo braniti, ona to sama radi. Drugim riječima, kada nas budu ispitivali, kada nam se možda budu rugali, recimo im: „*Čitajte sami za sebe i dopustite da vam Biblija kaže istinu – o vama samima, o Bogu, o realnosti u kojoj živite, o Isusu i zašto je došao na svijet. I ako i dalje ne vjerujete – ja vam, nažalost, ne mogu pomoći.*”